

PROTOKOL o vode a zdraví

k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992

Ing. **Zdenka Kelnarová**; MŽP SR
(zdena.kelnarova@enviro.gov.sk)

Mgr. **Eva Kaňková**; ÚVZ SR
(eva.kankova@uvzsr.sk)

13.5.2014

Dohovor o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier (EHK OSN, 1992)

Európska hospodárska komisia OSN (EHK OSN) je základný geopolitický, hospodársky, sociálny a environmentálny systém OSN v Európe, iniciátor a garant programu „Životné prostredie pre Európu“ koordinátor aktivít: Výbor pre environmentálnu politiku EHK OSN

Dohovor o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier (ďalej Dohovor) z roku 1992 vstúpil do platnosti 6. októbra 1996, Slovenská republika ho ratifikovala 7. júla 1999 a platnosť **pre SR nadobudol dňom 5. októbra 1999**

- 6.2.2013 vstúpili do platnosti **dodatky k Dohovoru č. 25 a 26**, čím sa Dohovor sa globálnym právnym nástrojom v oblasti cezhraničnej spolupráce (**je prístupný všetkým krajinám OSN**, nielen krajinám z regiónu EHK OSN)

-text Dohovoru na web stránke (slov. aj angl. znenie) a aktivity (v angl.):

<http://www.minzp.sk/oblasti/voda/medzinarodne-dohovory/multilateralna-spolupraca/>
<http://www.unece.org/env/water.html>

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky

UNITED NATIONS
ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE

Dohovor o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier

-Gestorom Dohovoru v Slovenskej republike je MŽP SR, zástupcovia SR (rezort MŽ SR a MZ SR) aktívne pracujú vo viacerých orgánoch Dohovoru.

-Sekretariát Dohovoru: sídlo OSN v Ženeve (Palác národov); činnosť a aktivity v rámci Dohovoru riadi Výbor (Bureau) na základe schváleného plánu práce.

- Ciele Dohovoru: ochrana a využívanie hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier, ktoré možno dosiahnuť len posilnením preventívnych opatrení zameraných na redukciu znečistenia vôd na národnej i medzinárodnej úrovni ako aj posilnením dvojstrannej a mnohostrannej spolupráce krajín, trvalo udržateľným manažmentom vôd a zachovaním vodných zdrojov a životného prostredia.

Dohovor o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier (EHK OSN, 1992)

- **Závazky Strán Dohovoru:** prijatie opatrení na redukciu znečistenia vôd, ktoré môže mať vplyv presahujúci hranice, zabezpečenie využívania hraničných vôd s orientáciou na ekológiu a racionálne vodné hospodárstvo, zabezpečenie ochrany vôd a ekosystémov. Prijatie opatrení prednostne na zdroji znečisťovania, vypúšťanie odpadových vôd na základe povolení, používanie technológií zabezpečujúcich biologické čistenie mestských komunálnych vôd, preferencia bezodpadových, resp. nízko odpadových technológií atď.

- **Výhody členstva v Dohovore:** prijatie odskúšaného právneho režimu Dohovoru (20 rokov) zabezpečuje výhody zúčastneným stranám; rozvoj inštitucionálnej základne (napr. komisie hraničných vôd); kontakt a spolupráca s medzinárodnou komunitou v oblasti ochrany vôd; vypracovanie tzv. „soft law“ nástrojov (príručky, odporúčania atď.) za účelom rozvíjania režimu Dohovoru; poradenstvo a zdieľanie skúseností; pomoc pri dosiahnutí dohody ohľadom hraničných vôd v regióne; zlepšenie manažmentu vôd na národnej úrovni; pomoc pri implementácii Dohovoru, najmä v sporných otázkach; príspevok k medzinárodnému mieru a bezpečnosti.

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky

World Health
Organization

UNITED NATIONS
ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE

Inštitucionálne usporiadanie v rámci Dohovoru

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky

- **Rokovanie Strán** (najvyšší orgán Dohovoru) – uskutočňuje sa v trojročných intervaloch a schvaľuje program práce na najbližšie obdobie (zatiaľ posledné 6. rokovanie Strán sa uskutočnilo v novembri 2012 v Ríme)
- **Výbor**
- **Pracovná skupina Integrovaný manažment vodných zdrojov**
- **Pracovná skupina Monitoring a hodnotenie**
- **Pracovná skupina Voda a zdravie** (v rámci Protokolu o vode a zdraví, spolupráca so Sekretariátom Svetovej zdravotníckej organizácie (ďalej „SZO“) pre Európu)
- **Implementačný výbor**
- **Právna rada**
- **Riadiaca skupina Voda a klíma**
- **Riadiaca skupina Vzájomný vzťah voda - potravy- energia- ekosystémy**
- **Spoločná ad hoc expertná skupina Voda a priemyselné havárie**
- **Medzinárodné stredisko pre hodnotenie vôd (IWAC)**

Pracovný program v rámci Dohovoru

zahŕňa mnohé aktivity na rôznych úrovniach (multilaterálne, cezhraničné alebo na úrovni povodia, národné) a podieľajú sa na ich uvedené organizačné štruktúry:

Pracovný program schválený na obdobie rokov **2013 - 2015** je zameraný nasledovne:

- tematické zhodnotenie vzťahu voda-potraviny-energia-ekosystémy vo vybraných povodiach sveta,
- podpora spolupráci pri adaptácii vodných zdrojov na klimatickú zmenu v cezhraničných povodiach vo svete prostredníctvom pilotných projektov, výmeny skúseností a získaných poznatkov,
- projekty zamerané na rozvoj a implementáciu dohovorov o cezhraničných vodách a ustanovení spoločných inštitúcií, napr. pre oblasť Aralského mora, povodie Drin, Dnestra, Kury a pre Afghan – Tajik spolupráca v oblasti životného prostredia a hydrológie,
- podpora a poradenstvo národným reformám v sektore vôd prostredníctvom národného politického dialógu v krajinách východnej Európy, Kauzazu, strednej Ázie,
- aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o Dohovore v rôznych regiónoch sveta a iné.

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky

World Health
Organization

UNITED NATIONS
ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE

-Podrobné informácie o aktivitách, výsledkoch a publikáciách manažovaných a zabezpečovaných v rámci Dohovoru sú prístupné v angl. jazyku na webovej stránke:

<http://www.unece.org/env/water.html>

-Dohovor o spolupráci pri ochrane a trvalom využívaní Dunaja ustanovený v rámci Dohovoru (SR ratifikovala). Riadi ho Medzinárodná komisia pre ochranu rieky Dunaj. Vody na území prináležiace pod tento dohovor ako aj rozsah a komplexnosť aktivít radí túto komisiu na prvé miesto na svete a jej reprezentanti odovzdávajú skúsenosti nasledovníkom v celom svete.

Podrobnejšie informácie na web stránke (slov. aj angl. znenie) a aktivity (v angl.) :

<http://www.minzpz.sk/oblasti/voda/medzinarodne-dohovory/multilateralna-spolupraca/>

Protokol o vode a zdraví – základné informácie

- **Protokol o vode a zdraví** (ďalej „Protokol“) k Dohovoru - prvý medzinárodný právny prístup k prevencii, kontrole a zníženiu výskytu chorôb súvisiacich s vodou v Európe.
- Protokol bol prijatý v roku **1999** na 3. ministerskej konferencii o životnom prostredí a zdraví. Do platnosti vstúpil v roku **2005**.

SZO

(zdravotné aspekty)

EHK OSN

(právne a procesné aspekty)

ÚVZ SR (gestor)

MŽP SR (spoluzodpovedná inštitúcia)

- **Rokovanie zmluvných strán** (najvyšší orgán Protokolu) – 3 ročný interval

Protokol o vode a zdraví – základné informácie

k 15.1. 2014

Podpísalo: **36** krajín

Ratifikovalo: **26** zmluvných strán

Text a aktivity Protokolu na web stránke (angl. jaz.):

<http://www.unece.org/env/water.html>

Slovenská republika ratifikovala Protokol
o vode a zdraví v roku **2001**.

Text Protokolu v slov. jaz.:

<http://www.zbierka.sk/sk/predpisy/114-2006-z-z.p-9194.pdf>

Cieľom Protokolu o vode a zdraví

je **podporovať** na všetkých relevantných úrovniach a na vnútroštátnej úrovni, ako aj v cezhraničných a medzinárodných súvislostiach, **ochranu ľudského zdravia a blahobytu**, a to individuálne ale aj kolektívne, v rámci trvalo udržateľného rozvoja, **prostredníctvom zlepšenia manažmentu vôd, vrátane ochrany vodných ekosystémov a prostredníctvom prevencie, kontroly a zníženia ochorení súvisiacich s vodou**

(čl. 1 Protokolu o vode a zdraví).

Ustanovenia

Protokolu o vode a zdraví

sa podľa čl. 3 vzťahujú na :

- a) povrchové sladké vody,
- b) podzemné vody,
- c) ústia riek,
- d) pobrežné vody využívané na rekreačné účely alebo na chov rýb v rámci akvakultúr, alebo na chov a zber jedlých mäkkýšov,
- e) uzavreté vodné útvary, ktoré sú vo všeobecnosti dostupné na kúpanie,
- f) vodu v priebehu jej odberu zo zdroja, prepravy, úprav a dodávky,
- g) odpadovú vodu počas jej zhromažďovania, prepravy, čistenia a vypúšťania alebo jej opätovného použitia.

Stanovenie národných cieľov Protokolu

Dva roky odo dňa, keď sa **štát stane zmluvnou stranou**, je každá zmluvná strana povinná vypracovať a zverejniť ciele a dátumy, dokedy chce tieto ciele dosiahnuť.

- **stanovenie národných cieľov** je s ohľadom na potrebu riešenia problémov súvisiacich s vodou a zdravím **individuálne** pre každú zmluvnú stranu

Stanovenie národných cieľov Protokolu

Slovenská republika v roku **2014** stanovuje národné ciele Protokolu po tretíkrát (v zmysle uznesenia vlády SR č. 728 zo dňa 18.decembra 2013).

- národné ciele stanovené v roku 2003
- národné ciele stanovené v roku 2007
- národné ciele stanovené v roku 2014

Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky

Dôvodom aktualizácie cieľov je ich splnenie, resp. potreba predĺženia termínov plnenia cieľov, ktoré sú stále aktuálne ako aj stanovenie nových národných cieľov, podmienených výskytom nových problémov, ktorým je potrebné venovať pozornosť a javia sa z hľadiska implementácie cieľov Protokolu v SR ako dôležité.

Národné ciele stanovené v roku 2007

1. Zvýšenie podielu obyvateľov zásobovaných vyhovujúcou a kvalitnou pitnou vodou z verejných vodovodov.
2. Zlepšenie situácie v oblasti čistenia a vypúšťania odpadových vôd
3. Implementácia Rámcovej smernice o vode.
4. Zlepšenie kvality a zdravotnej bezpečnosti pitnej vody; do roku 2011 vyriešiť problém nadlimitného obsahu dusičnanov vo vode dodávanej verejnými vodovodmi.
5. Zabezpečenie účinných opatrení na predchádzanie ochoreniam súvisiacich s vodou; do roku 2012 zmonitorovať výskyt infekčných a neinfekčných ochorení súvisiacich s pitnou vodou.
6. Zavedenie nového informačného systému o kvalite vody z verejných vodovodov.
7. Zavedenie nového informačného systému o kvalite vôd na kúpanie na prírodných a umelých kúpaliskách.
8. Vydanie manuálu pre vlastníkov individuálnych vodných zdrojov; osveta pre verejnosť v oblasti vôd, najmä pre majiteľov súkromných studní.
9. Spolupráca s mimovládnyimi organizáciami, vodárenskými spoločnosťami a obcami v oblasti vôd.

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky

World Health
Organization

UNITED NATIONS
ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE

Národné ciele stanovené v roku 2014

- **Január 2014** - pracovné stretnutie iniciované **ÚVZ SR a MŽP SR** (zodpovední za SK) za účelom aktualizácie národných cieľov Protokolu

- pozvaných **19 inštitúcií** z rôznych rezortov: **Výskumný ústav vodného hospodárstva, Slovenská agentúra životného prostredia**, Slovenský hydrometeorologický ústav, Slovenská inšpekcia životného prostredia, Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., **Inšpektorát kúpeľov a žriediel**, Kancelária SZO na Slovensku, Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici, **Národné referenčné centrum pre pitnú vodu**, Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, **Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity**, Asociácia vodárenských spoločností, Bratislavská vodárenská spoločnosť, a.s., Západoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s., Združenie miest a obcí Slovenska.

- **Marec 2013** – stretnutie pracovnej skupiny, na ktorom sa prediskutovali a vyšpecifikovali návrhy nových cieľov SR

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky

World Health
Organization

UNITED NATIONS
ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky

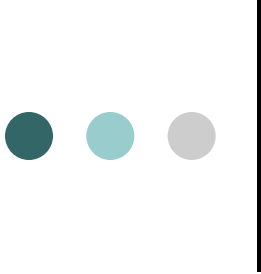
World Health
Organization

UNITED NATIONS
ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE

Cieľ č.	Názov cieľa	Inštitúcie zodpovedné za implementáciu Protokolu v SR	Termín splnenia
1	Implementácia Rámcovej smernice o vode	MŽP SR	2015-2027
2	Zvyšovanie podielu obyvateľov zásobovaných zdravotne bezpečnou pitnou vodou z verejných vodovodov	obce a príslušné vodárenské spoločnosti, MŽP SR (v rámci svojich kompetencií -legislatívne aspekty, implementácia smerníc EÚ)	2020
3	Zlepšenie kvality a zdravotnej bezpečnosti pitnej vody	UVZ SR, príslušné RÚVZ, vodárenské spoločnosti a obce	2020
4	Monitorovanie pesticídov v pitnej vode	NRC pre pitnú vodu, ÚVZ SR a príslušné RÚVZ	2020
5	Zlepšenie situácie v oblasti odkanalizovania, čistenia a vypúšťania komunálnych odpadových vôd	obce a príslušné vodárenské spoločnosti, MŽP SR (v rámci svojich kompetencií -legislatívne aspekty a riadenie environmentálnych fondov)	2020 resp. 2023
6	Zníženie zdravotných rizík spojených s kvalitou vody na kúpanie	ÚVZ SR	2020
7	Zmapovanie výskytu enterovírusov vo vodách na kúpanie	ÚVZ SR, príslušné RÚVZ a SZU	2019
8	Sledovanie vývoja vodných plôch ovplyvnených rozvojom cyanobaktérií	ÚVZ SR, príslušné RÚVZ a SZU	2020
9	Problematika environmentálnych záťaží ohrozujúcich zdroje vody	MŽP SR	2027 resp. 2030
10	Zvýšiť informovanosť verejnosti o prírodných liečivých vodách a prírodných minerálnych vodách	IKŽ	2019
11	Zvyšovanie verejného povedomia v oblasti ochrany vôd a vodných ekosystémov a osvetová činnosť	SAŽP, UVZ SR, MŽP SR, VÚVH, ÚSV SR pre RK, IKŽ, NRC pre pitnú vodu	2020

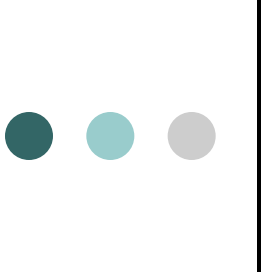
Národný cieľ č. 9: Problematika environmentálnych záťaží ohrozujúcich zdroje vody stanovený v súlade čl. 4 bod 2 písm. c), čl. 5 bod b), čl. 6 bod 2 písm. l), čl. 9 bod 1 písm. b) Protokolu

Dôvod: environmentálne záťaže (znečistené územia spôsobené činnosťou človeka, ktoré predstavujú závažné riziko pre ľudské zdravie alebo horninové prostredie, **vodu** a pôdu, s výnimkou environmentálnej škody)

Riešenie: na základe dôkladnej analýzy problematiky, realizácie projektov systematickej identifikácie environmentálnych záťaží, predbežného hodnotenia a prioritizácie environmentálnych záťaží bol vypracovaný *Štátny program sanácie environmentálnych záťaží (2010-2015)*, ktorý schválila vláda SR dňa 3. 3. 2010 (prierezový, strategický dokument na roky 2010 – 2015, aktualizovaný v šesťročných intervaloch).

Priority riešenia environmentálnych záťaží sa naplňajú prostredníctvom cieľov a jednotlivých aktivít rozdelených na krátkodobé, strednodobé a dlhodobé časové horizonty.

Národný cieľ č. 9: Problematika environmentálnych záťaží ohrozujúcich zdroje vody stanovený v súlade čl. 4 bod 2 písm. c), čl. 5 bod b), čl. 6 bod 2 písm. l), čl. 9 bod 1 písm. b) Protokolu

Prieskum pravdepodobných environmentálnych záťaží a podrobný prieskum environmentálnych záťaží - realizovaný v rámci:

- projektu *Prieskum environmentálnych záťaží na vybraných lokalitách Slovenskej republiky* (54 prioritných lokalít, doba trvania projektu 2012 - 2015),

- projektu v procese schvaľovania *Pravdepodobné environmentálne záťaže – prieskum na vybraných lokalitách Slovenskej republiky* (87 prioritných lokalít, doba trvania projektu (2014 – 2015),

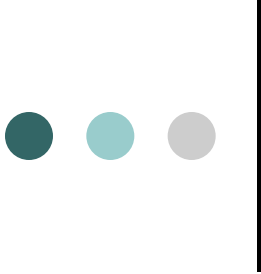
- projektu *Sanácia environmentálnych záťaží* (19 lokalít, doba trvania projektov 2013 - 2015),

- projektu *Monitoring environmentálnych záťaží na vybraných lokalitách Slovenskej republiky* (161 lokalít, doba trvania projektu 2012 - 2015).

Financovanie: Operačný program Životné prostredie (2007 – 2013).

Jedným zo splnených cieľov *Štátneho programu sanácie environmentálnych záťaží* a podporným dokumentom na úseku environmentálnych záťaží je vydanie *Atlasu sanačných metód environmentálnych záťaží* (r. 2011).

Národný cieľ č. 9: Problematika environmentálnych zát'aží ohrozujúcich zdroje vody stanovený v súlade čl. 4 bod 2 písm. c), čl. 5 bod b), čl. 6 bod 2 písm. l), čl. 9 bod 1 písm. b) Protokolu

Termín splnenia: r. 2027, resp. 2030

Personálne a finančné zdroje: Cieľ bude realizovaný v súlade so *Štátnym programom sanácie environmentálnych zát'aží* (aktualizovaným v šesťročných intervaloch); zdrojom financií bude ako súkromný, tak i verejný sektor, pričom kľúčovým v oblasti poskytovania financií je *Usmernenie spoločenstva o štátnej pomoci na ochranu životného prostredia 2008/C 82/1* vydané Európskou komisiou.

Finančné krytie výdavkov sa nezaobíde bez pomoci európskych fondov, hlavne cez *Operačný program Životné prostredie na roky 2007-2013* a *Operačný program Kvalita životného prostredia na roky 2014-2020*. Na realizáciu uvedeného cieľa v rámci aktualizácie národných cieľov Protokolu nie sú požadované zo štátneho rozpočtu osobitné finančné prostriedky.

Inštitúcie zodpovedné za plnenie cieľa: MŽP SR v spolupráci s príslušnými rezortmi (podrobnejšie na webovej adrese: <http://www.minzp.sk/sekcie/temy-oblasti/geologia/environmentalne-zataze.html>)

• • • | Ďakujeme za pozornost'

